

3. Kuşak Üniversiteler, Kütüphaneleri ve Kütüphanecileri

Gültekin Gürdal
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü- KDDB

Özyeğin Üniversitesi, 8 Mayıs 2012

İçerik

- Üniversitelerin Gelişiminin Üç Aşaması
- Üçüncü Kuşak Üniversiteler
- Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphaneleri
- Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphanecileri

Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi

- Ortaçağ Üniversitesi ya da Birinci Kuşak Üniv.
- Birinci Geçiş Dönemi
- Humboldt yada ikinci kuşak Üniv.
- İkinci Geçiş Dönemi
- Üçüncü Kuşak Üniversiteler

Ortaçağ Üniversitesi

- İlk üniversiteler Latin okullarından ve Eflatun'un "Akademi"siyle (Academia) Aristo'nun "Lise"sinin (Lyceum) mirasından gelmektedirler.
- Öğretmek istedikleri bir şeyleri olan yetenekli insanlar ile öğrenmek isteyen gençlerin bir araya gelmesi.

Ortaçağ Üniversitesi

- Ortaçağlarda sözcük anlamıyla tamlık yada bütünlük demek olan, *universitas* deyimi bir dizi ortak çalışmalar yapan dernekler için kullanılırdı. Bu deyimde bir sıfat eklenerek anlam belirgenleştirilmişti *universitas magistrorum et scholarium* (üstadlar/hocalar ve öğrenciler topluluğu/derneği)
- Dört temel fakülte
İlahiyat (en önemlisi)
Hukuk
Tıp
Mesleki Bilimler

Ortaçağ Üniversitesi

- 1158 Bologna Üniversitesi beratını aldı ve bugün dünyanın en eski üniversitesi sayılıyor.
- 1200 Yılında Paris Üniversitesi kuruldu. Paris üniversitesini, Oxford, Cambridge, Arrezzo, Plancia, Padua,, Napoli izledi.
- 13.YY sonunda yaklaşık yirmi üniversite
- Temel olarak 2 model vardı
 - Bologna Modeli: Öğrencilerin profesörleri belli bir ücret karşılığı çalıştırdıkları “*öğrenci üniversitesi*”
 - Paris Üniversitesi modeli: Hocaların egemen güç oldukları bir “*profesörler Üniversitesi*”

Ortaçağ Üniversitesi

- Özetle Ortaçağ üniversiteleri, devletlerden ve kiliseden gördükleri koruma ve kendi özellikleri nedeniyle güçlü yapıdalar. Devlet içinde devlet'ler. Manastırlara benzer kendi kanun ve yargılama haklar dahil olmak üzere , çok sayıda ayrıcalıkları vardı.
- Latince ortak dildi.
- Yorumladılar, tartıştılar, ama hiçbir şey icat etmediler. Ortaçağ süresince teknik ilerleme, bir mucize , doğanın ilahi bir lütfu olarak görüldü.

Birinci Geçiş Dönemi

- 15.YY Dünyanın yeni bir çağın eşiğinde olduğu duygusu geniş kitlelere yayıldı, kitap basımı yaygınlaşmıştı ve yüzyılın sonu 1453'te İstanbul'un fethedilişinin tetiklediği büyük coğrafi keşiflere tanık oldu. Profesörlerin maaşları kilise yerine seküler yönetimlerce ödeniyordu ve maaşlar artmıştı.
- Kitap basımı genel bir akım haline geldiğinde önemli değişimler yaşadılar.
- 1350-1550 Hürmanizm dönemi, insan onuruna, kişiliğın değerine vurgu yapan entelektüel bir hareketti.
- Geleneksel üniversiteler giderek yeni bilim dalları ve bilimsel yöntemleri içermeye başladılar.. Bu yakınsamadan Humboldt üniversitesi doğdu.

İkinci Kuşak Üniversiteler- Humboldt

- Almanya’da kurulan Humboldt üniversitesi kurucusu Wilhelm von Humboldt (Napolyon sonrası prusyann eğitim bakan) sıradışı bir kişiydi. Prusya kralını filozof Schleirmacher’ın liberal fikirlerini temel alan bir üniversite kurmaya ikna etti.
- Schleirmacher’a göre “üniversitenin görevi öğtenciye okullar ve kolejler gibi, geçerliliği kabul edilmiş ve direkt olarak kullanılacak bilginin iletilmesi değil, zihinlerinde bilim fikrinin canlanması ve düşünce yöntemlerinde bilimin temel yöntemlerini dikkate almaları ve bu bilginin nasıl keşfedildiğini örneklerle açıklamasıdır.

İkinci Kuşak Üniversiteler- Humboldt

- Eğitim giderek artan sorumluluklar kazanan öğrenciler ve asistanlarla yapılan araştırmayla bütünleşti. Araştırma, akılcılık, deneye dayanan, kanıtlama ve elde edilen sonuçların başkaları tarafından doğrulanması ve yaygınlaştırılmasına olanak tanıyan saydamlık temelinde yapılmaktaydı. Ortaçağda olduğu gibi otoriteye güvenmek yerine, yalnızca gerçekte gözlenen doğru kabul edilirdi.
- 1850-1950 yılları arasında üniversiteler popüler oldu ve sayıları 98'den 200'e çıktı. Bu 200 üniversitenin 600,000 öğrencisi ve 32000 hocası vardı.

Humboldt Üniversitesinin Sınırları ve İkinci Geçiş Dönemi-

- Humboldt modeli, modern yaşamdaki refahımız ve “aydınlanmış” düşünce tarzımızın en önemli parçasının temelini oluşturarak son derece başarılı olmuştur. Bu model 9 ana nedenle baskı altına girmiştir.
 1. ve 2. Nedenler: Öğrenci sayısındaki patlama ve bunun sonuçları
 3. Küreselleşme
 4. Disiplinlerarası araştırma
 5. Çığır açan araştırmaların artan maliyeti
 6. Özel araştırma enstitülerinin ortaya çıkışı
 7. Ekonomik etkinliğin beşiği olan üniversiteler (MIT ve Stanford)
 8. Endüstri ile işbirliği
 9. Girişimciliğin yükselişi

Her Üç kuşak üniversitenin belirleyici nitelikleri

Üniversite	1. Kuşak Üniv.	2. Kuşak Üniv.	3. Kuşak Üniv.
Hedef	eğitim	aynı+araştırma	aynı+bilginin kullanımı
Rol	hakikat savunma	doğayı keşif	değer yaratma
Yöntem	skolastik	Modern bilim, tek bilim dalı	aynı+disiplinlerarası
Yaratılan	profesyoneller	aynı+bilim insanları	aynı+girişimciler
Yönelim	evrensel	ulusal	küresel
Dil	latince	Ulusal diller	ingilizce
Örgütlenme	Nationes, fakülteler, kolejler	fakülteler	Üniversite, enstitüleri
Yönetim	şansölye	Akademisyenler (Yarızamanlı)	Profesyonel yönetim

Üçüncü kuşak üniversitelerin genel özellikleri

1. Temel bilimsel arařtırmalara öncelik verilmesi,
2. Disiplinlerarası ve disiplinlerötesi araştırma enstitülerinin yükselişi,
3. Çok ortaklı işbirliği yapan üniversiteler,
4. Uluslararası ve rekabetçi yükseköğretim piyasasına göre işleyiş,
5. Çok kültürlü organizasyonlarla ortaya çıkan, hem kitlesele, hem elit eğitim süreci,
6. Yaratıcılık ve yenilikçiliğin öne çıkışı, (Tasarım fakültelerinin yükselişi)
7. Kozmopolit üniversite,
8. Bilgi kullanımı, bilgiden yararlanma temel görev ve önemli bir hedef oluşu, bilginin topluma aktarılmasını 3KÜ (araştırma ve eğitim) den sonra üçüncü hedef olarak ele almaktadırlar.
9. Devlet 3KÜ'lere doğrudan fon sağlamamaktadır.

Üçüncü kuşak üniversitelerin genel özellikleri

- Üçüncü kuşak üniversiteler yakın geleceğin üniversiteleri olarak; disiplinlerarası araştırmada öne çıkacaklar, ortak projelere imza atacaktırlar. Diğer yandan bu üniversiteler üretim ve ürün tasarımı da yapan, ekonomik etkinliklerin beşiği konumuna geleceklerdir.
- Girişimcilik ve sanayi kuruluşları ile yakın işbirliği ikinci kuşak üniversitelerin etkin olarak yapamadığı süreçlerdir. Üçüncü kuşak üniversitelerde girişimcilik öne çıkmakta ve sanayi kuruluşları ile yakın işbirliği öngörülmektedir.

Üçüncü kuşak üniversitelerin genel özellikleri

- Üçüncü kuşak üniversiteler, ikinci kuşak üniversitelerin aksine profesyonel yöneticilerle yönetilmeyi seçmektedirler. Diğer yandan değer yaratma disiplinlerarası araştırma, girişimcilik, bilginin topluma aktarılması, yeni finansman kaynakları, örgütlenme yapıları, kaliteli öğrenci ve öğretim üyesi çekebilme becerileri, bu tür yeni kuşak üniversitelerin öne çıkardığı özelliklerdir.
- Sonuç olarak çok yakın gelecekte, fark yaratma, farkındalık programı ve tanıtım, girişimcilik programları, ortak işyeri tesisleri ve teknoparklar, mali altyapı güçlülüğü, tekno-öncülük ve girişimcilik araştırmaları konularında öne çıkan 3KÜ'lerin çok yakında yaygınlaşmaları kaçınılmazdır.

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphaneleri

Belki binlerce m2 değil ama:

- Çok şık, ferah , zevkli bir iç tasarım, grup çalışma odaları, bireysel çalışma odaları, çeşitli boylarda toplantı odaları, her türlü teknolojik donanım ve yazılım çözümleri.
- Her tür ve formatta bilgi kaynağı
- İçindeki cafe ve sosyal yaşam alanları olan bir yaşam merkezi

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphaneleri

Sanal Ortamdaki Binaları Web Siteleri:

- Kullanıcı merkezli, hizmet odaklı
Kullanıcı özelliklerine göre tasarlanan web siteleri, kullanıcılara daha etkin bir içerik sunmakta, site içinde kaybolmadan ve gereksiz işlemler yapmadan bilgiye erişme olanağı sağlamaktadır.
- Kullanılabilirlik testlerinden geçmiş (5E)

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphaneleri

Sanal Ortamdaki Binaları Mobil Web Siteleri: Tüm Dünya'da cep telefonu sayısının 4.6 milyar civarında olduğu, masa üstü ve laptop bilgisayarlar sayısının ise 1.2 milyar olduğu sanılmaktadır. Mayıs 2011'de The Pew Internet & American Life Project tarafından yapılan anketin verilerine göre Amerika da yaşayan yetişkinlerin %35'nin akıllı telefon sahibi olduğunu göstermiştir.

- Kullanıcı merkezli, hizmet odaklı
- Kullanılabilirlik testlerinden geçmiş (5E)
- Mobil web sitesi demek normal web sitenizin bir minyatürü demek değildir.

Bizi Takip Edin

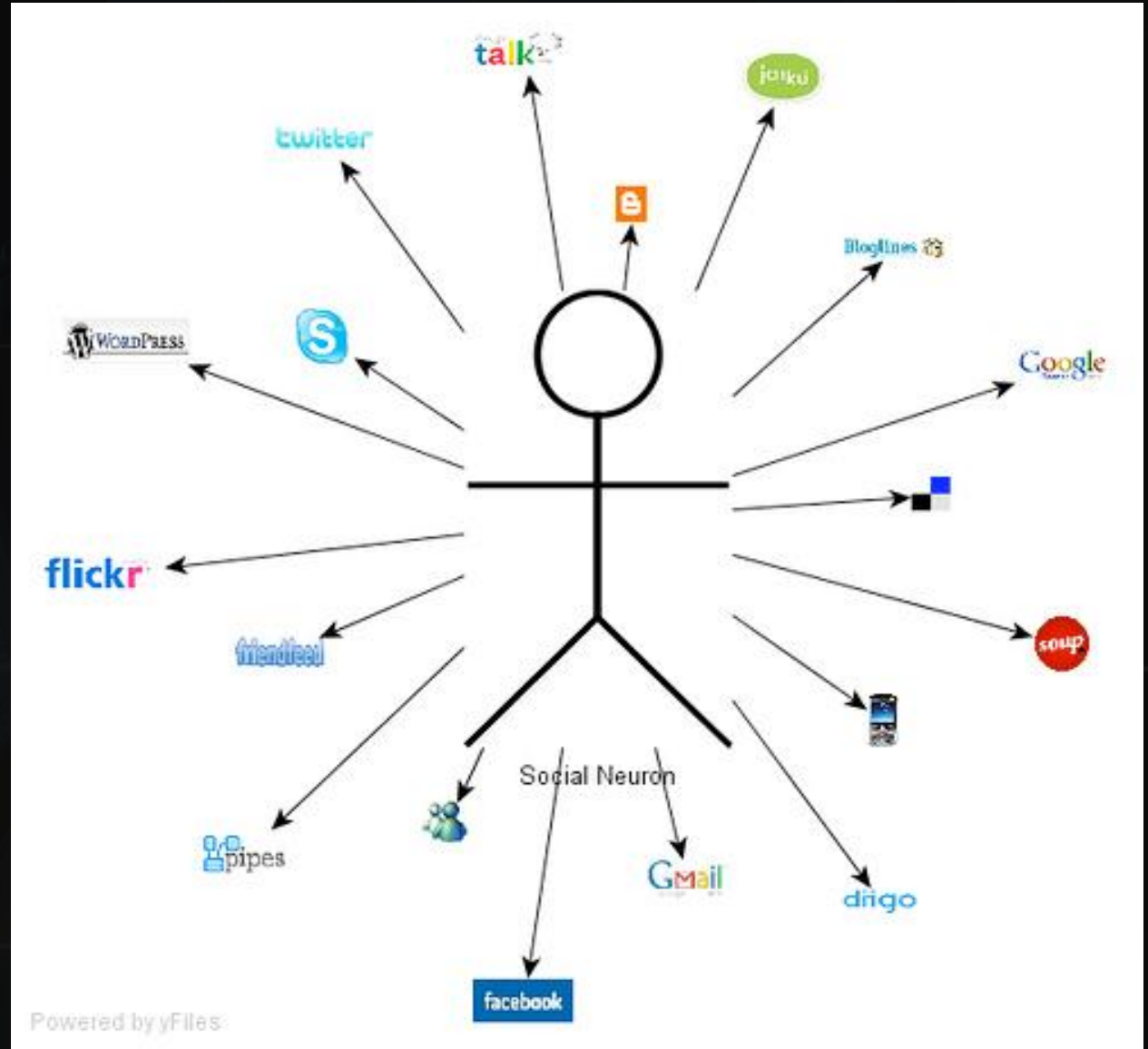
facebook.com/iytelibrary

Bizi Takip Edin

twitter.com/iytelibrary

Sosyal Medya?

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphanecileri

Bazı niteliklere ihtiyacınız var

İleride istediğiniz şartlara sahip bir iş bulabilmeniz ve mevcut işinizde yükseltilmeniz için yabancı dile ve yüksek lisans diplomasına ihtiyacınız var. Mesleğiniz konusunda ciddi iseniz, daha nitelikli ve donanımlı olabilmeniz için kullanacağınız zaman ve para faktörü de önemli.

ZORLU REKABET ORTAMI

Her sene emekli olan kütüphanecilerin sayısından daha fazla kütüphaneci sektöre katılmaktadır. Ve genellikle sektörde halihazırda çok nitelikli bilgi profesyonelleri de bulunmaktadır. Kısacası kütüphanecilik dışardan görüldüğü kadar kolay ve herkesin her zaman yapabileceği bir meslek değildir. Gerçekten bir yerlere ulaşmak istiyorsanız çok çalışmak ve fark yaratmak zorundasınız.

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphanecileri

SOSYAL MEDYA SİZİN ARKADAŞINIZDIR

Bilgi Profesyonelleri sosyal medyayı severler. Twitter, Facebook, Blogger ve The Lis New Professionals Network (LISNPN) gibi sosyal medya platformları bilgilerinizi güncel tutma ve yenilikleri takip etme konusunda destek verir, rehberlik ve teşvik eder, aynı zamanda fikir alışverişi yapabileceğiniz bir ortam sunar. Aynı zamanda büyük bir uzmanlık alanının parçası olduğunuz hissiyatını verir.

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphanecileri

SAVAŞA HAZIR OLUN

Çalışacağınız kütüphanelerde daha gelenekçi ve belli kalıplara bağlı eski kütüphaneciler olabilir. Bu kişilerle zaman zaman mücadele etmek durumunda kalabilirsiniz. Bu kişiler sizin yeteneklerinizi göstermenizi ve gelişiminizi engellemeye çalışabilirler.

Kütüphanemizi savunmak hepimizi her zaman ilgilendiren bir konudur. Önemli olan soru , karşımıza çıkan fırsatları iyi kullanıp kullanamadığımız ve işimizi iyi yapıp yapamadığımızdır.

DEĞİŞİMLERE AÇIK OLUN

Kütüphanecilik muhtemelen son 20 yılda, hiç olmadığı kadar yenilik ve değişime uğramıştır. Dünyada değişmeyen tek şey değişimdir. Bu yüzden bir kütüphaneci mümkün olduğu kadar değişim ve yeniliklere açık bir yapıya sahip olmalıdır.

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphanecileri

TUTKULARINIZIN PEŞİNE DÜŞÜN

Kütüphanecilikle ilgili belki de en harika şey , tutkularınız ve profesyonel birikiminizi ortaya koyabileceğiniz bir meslek olmasıdır.

Yazmak mesela ? Mesleğinizle ilgili dergilerde makaleler yazın , sosyal medyada fikirlerinizi paylaşın. Bunları kütüphanenizi tanıtmak için kullanın.

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphanecileri

Araştırmacıların kariyerlerinin oluşumunda etkili olun

Bunun için

- Her türlü tarama ve keşif servislerini en iyi şekilde kullanın
- Bir makalenin nerede yayınlanabileceğini
- Nasıl daha iyi makale yazılabileceğini
- En bilinen makale ve kitap yayıncılarını
- Peer review , editörlük sistemin nasıl çalıştığını bilin
- Araştırmalar için nasıl fon bulunabileceğinin yollarını bilin
- Bir patente başvurmayı, standartları kullanmayı bilin

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphanecileri

Bibliometri sizi vazgeçilmez kılacak. Kurumuzda hazırlanacak stratejik planların önemli bir parçası olacaksınız ve üniversitenizin geleceğine yön vereceksiniz.

Bunun için

- Performans ölçüm araçlarını kullanmayı öğrenin
- Citation analizi yapmayı
- Üniversitenizin bölgesel, ulusal ve global ölçekte değerlendirme yollarını
- Öğretim üyelerinin bireysel performanslarını belirleyebilmeyi öğrenin

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphanecileri

Açık erişim ve kurumsal arşivler Size bambaşka kaplar açacak
Bunun için

- Açık erişim konusunda bilgilerinizi artırın
- Kurumunuzda bir açık erişim arşivi oluşturun
- Açık erişimli dergiler ve açık erişim modelleri konusunda kendinizi geliştirin
- Açık erişimli ders materyallerinin oluşturulması ve organizasyonuna öncülük edin
- OJS gibi dergi yayınlama sistemleri ve yolları konusunda bilgi sahibi olun

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphanecileri

- 21. yy gençliğini iyi tanıyın
- İformatik: Uzmanlığınız ile bilgi teknolojilerini birleştirin
- Sosyal medyayı iyi kullanın, taşıyabildiğiniz uygulamaları facebook gibi ortamlara taşıyın
- Konu rehberleri hazırlayın
- Yaratıcı kütüphane hizmetleri geliştirin

Üçüncü Kuşak Üniversite Kütüphanecileri

- İntihal yazılımlarını kullanmayı öğrenin
- Semantik web ve Meta data sistemlerinin önemini bilin
- İnovasyon konusunu önemseyin ve çok acil bu konuda kendinizi geliştirin
- Girişimcilik konusunda eğitim alın
- İletişim becerilerinizi geliştirin ve dışa dönük bir insan olun

Sonuç

Artık üniversiteler arasında üç aşamalı küresel bir rekabet başladı: en iyi öğrenciler için rekabet, en iyi akademisyenler için rekabet, en iyi araştırma sözleşmeleri için rekabet. Bilgiden değer üretmek ve açık inovasyon çok önemli bir hal aldı.

Bu yeni kuşak üniversitelerin kütüphanelerinin de kendini yenilemesi ve bu kuşağın ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yeni hizmetler üretmesi, yeni niteliklere sahip bilgi profesyonellerine sahip olması kaçınılmazdır.

Sonuç

Vizyon sahibi yöneticilerle gelecek ve Türk üniversite kütüphaneleri yeniden şekilleniyor.

Sorular? Yorum ve katkılar?

Gültekin Gürdal

İYTE

gultekingurdal@iyte.edu.tr

<http://library.iyte.edu.tr>

Bu sunumun hazırlanmasında Özyeğin Üniversitesi tarafından basılan Prof.Dr. J.G. Wissema tarafından yazılan "Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru: Geçiş Döneminde Üniversiteleri Yönetmek" adlı kitaptan yararlanılmıştır.